

Cyngor Trydydd Sector Caerdydd

Eich cyngor gwirfoddol sirol lleol

4. Gwirfoddolwyr

4.4 Recriwtio, dethol a sefydlu gwirfoddolwyr

Pam cynnwys gwirfoddolwyr?

Cyn cynnwys gwirfoddolwyr, mae'n werth treulio ychydig o amser yn ystyried beth yw'r ffordd orau o'u cynnwys yn eich mudiad. Mae'n hollbwysig i'r mudiad ganfod tasgau priodol i'w cyflawni gan y gwirfoddolwr, cyn dechrau ar y broses recriwtio a dethol. Gan nad yw gwirfoddolwyr yn cymryd lle gweithwyr cyflogedig, dylid eu gweld fel rhai sy'n ategu eu rôl, gan ddod â gwerth ychwanegol i'r mudiad.

Mae'n bwysig enwi'r rhai a fydd yn gyfrifol dros wirfoddolwyr. Gallech ofyn i chi'ch hun:

- pa faint o waith sefydlu a hyfforddiant y bydd ar y gwirfoddolwr ei angen?
- a fydd y cyfleoedd a gynigiwch yn galluogi'r gwirfoddolwr i ddysgu sgiliau newydd a hefyd i ddefnyddio'r galluoedd, gwybodaeth a phrofiadau sydd ganddo'n barod?
- pa dasgau yr ydych yn disgwyl iddo eu cyflawni?

Recriwtio a hysbysebu

Pan fydd gennych syniad clir am y gwahanol gyfleoedd y gallwch eu cynnig i wirfoddolwyr, y cam nesaf fydd ystyried:

- y math o bobl a fyddai â diddordeb yn y rolau hynny
- sut byddwch yn eu denu at eich mudiad

Ym mhle y dylid hysbysebu?

- ar y we e.e. www.gwirfoddolicymru.net
- ysgolion a cholegau
- llyfrgelloedd
- adeiladau cyhoeddus
- lleoedd meddygon a deintyddion
- ffenestri siopau
- canolfannau gwaith
- bysiau
- papurau newydd a theledu a radio lleol
- ar dafod leferydd
- canolfannau cymunedol
- gwefannau rhwydweithio cymdeithasol
- digwyddiadau

- eich gwefan eich hun

Ym mhle y dylid recriwtio?

- cofrestrwch gyda'r ganolfan wirfoddoli leol
- rhowch sgysiau a chyflwyniadau i grwpiau sydd â diddordeb
- cymerwch ran mewn digwyddiadau cymunedol sy'n denu nifer mawr o bobl
- codwch stondin mewn marchnad
- ffeiriau haf a charnifalau
- ffeiriau gyrfaoedd a recriwtio

Wrth ddylunio gwybodaeth wedi'i hargraffu, efallai y byddwch am ystyried y canlynol:

- cyflwynwch neges syml
- gofalwch ei bod yn adlewyrchu natur y cyfle i wirfoddoli
- at ba gynulleidfa yr ydych yn anelu
- dyluniwch bosteri a thafleuni sy'n ddeniadol ac yn hawdd eu deall; peidiwch â defnyddio jargon
- trefnwch i argraffu deunyddiau mewn ieithoedd cymunedol
- cynhyrchu deunyddiau sy'n amrywiol ac yn annog gwirfoddolwyr o bob cefndir

Disgrifiadau tasgau

Mae'r rhain yn rhan bwysig o'r broses gynllunio ar gyfer penderfynu pa ran y bydd gwirfoddolwyr yn ei chwarae yn eich mudiad.

Cyn llunio [rôl ddisgrifiad](#), efallai y byddwch am ystyried y cwestiynau canlynol:

- pa dasgau sydd gennych y mae angen gwirfoddolwyr i'w cyflawni?
- sut gellid cyfuno'r tasgau hynny i greu rôl wirfoddol?
- pa faint o hyfforddiant, cefnogaeth a goruchwyliaeth y gallech ei roi?
- a oes lle i unrhyw rôl wirfoddol ddatblygu?
- pa sgiliau y byddai eu hangen ar wirfoddolwyr wrth ddechrau?

Dethol

Bydd y math o broses ddethol a fabwysiadir yn dibynnu ar natur eich mudiad a'r gweithgareddau a wnaiff gwirfoddolwyr ynddo. Rhaid i bob mudiad greu system a fydd yn bodloni ei anghenion ond na fydd yn codi rhwystrau diangen rhag darpar gwirfoddolwyr.

Dylai'r broses ddethol fod yn broses ddwy ffordd. Dylai alluogi'r mudiad i benderfynu a yw darpar gwirfoddolwyr yn addas, a galluogi gwirfoddolwyr yr un pryd i benderfynu a ydynt yn addas i'r mudiad. Os nad yw gwirfoddolwyr yn addas i gymryd y cyfleoedd gwirfoddoli o'u dewis ac os na ellir dod o hyd i ddewis arall ar eu cyfer, mae'r mudiad dan ddyletswydd i fod yn onest a dweud hynny wrthynt.

Dylai pob aelod o staff a phob gwirfoddolwr ar gyfer unrhyw rôl sy'n cynnwys cyswllt â grwpiau agored i niwed (plant a/neu oedolion) fod yn destun egwyddorion arferion gorau wrth recriwtio a rheoli.

Dylai gwirfoddolwyr fod yn destun gwiriadau ar eu hunaniaeth, dylid archwilio eu rhestr gyflogaeth lawn a dylid gwirio unrhyw gymwysterau neu aelodaeth o gyrff proffesiynol maent yn dweud sydd ganddynt.

Os yw'r rôl yn cynnwys gweithio gyda grŵp agored i niwed (oedolion a/neu blant) neu os yw'r rôl wedi'i heithrio o Ddeddf Adsefydlu Troseddwyr 1974, rhaid i chi ei gwneud yn glir ym mhob cam yn y broses recriwtio bod gennych hawl i weld eu hanes troseddol llawn ac y byddwch yn gofyn am wiriad gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (GDG). Bydd ceisiadau am y cyfryw wybodaeth yn cydymffurfio â Chod Ymarfer GDG ac ag unrhyw bolisi diogelu y gallai fod gan y mudiad.

Rhaid rhoi gwybod i'r gwirfoddolwr hefyd na fydd yn cael gweithio gyda grwpiau agored i niwed mewn gweithgaredd rheoledig os yw wedi'i wahardd gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (GDG) (ymwelwch â www.wcva-cru.org.uk i gael gwybodaeth).

Yn hytrach na rhoi pwyslais ar y ffaith eu bod yn anaddas, dylech dynnu sylw at eu sgiliau a'u rhinweddau ac awgrymu y dylent fynd i'r ganolfan wirfoddoli agosaf. (Gweler y daflen wybodaeth 4.1 'Meddwl am wirfoddoli' neu ewch i www.gwirfoddolicymru.net)

Priod waith staff y canolfannau yw dod o hyd i waith gwirfoddol arall sy'n fwy addas ar gyfer darpar wirfoddolwyr.

Ffurflenni cais gwirfoddoli

Os penderfynwch ddefnyddio ffurflen gais gwirfoddoli, gofalwch eich bod yn gwybod pa wybodaeth y mae arnoch ei hangen a pham. Gwnewch ffurflen sydd mor syml ag sy'n bosibl. Fel arfer, fyddwch ond yn gallu holi rhywun ynghylch eu collfarnau troseddol heb ddarfod a gellir cynnwys y cwestiwn hwn ar y ffurflen.

Cyfweld/Dod i adnabod eich gwirfoddolwyr

Gall y gair 'cyfweliad' godi ofn ar bobl ac oni bai fod arnoch eisiau cynnal cyfweliad ffurfiol, bydd yr ymadrodd 'dod i mewn i gael sgwrs' neu 'dod i mewn i gael gair' yn peri i ddarpar wirfoddolwyr deimlo'n gartrefol.

Wrth cyfweld darpar wirfoddolwr, efallai y byddwch am drafod y meysydd canlynol:

- beth a oedd wedi'i ddenu at eich mudiad chi
- beth fu'n ei wneud dros y flwyddyn neu ddwy cyn hynny
- beth mae'n gobeithio ei gael o wirfoddoli
- a oes ganddo unrhyw sgiliau, gwybodaeth, profiad neu ddiddordebau perthnasol
- unrhyw ystyriaethau iechyd sy'n berthnasol i'r gwirfoddoli
- pryd y bydd ar gael, gan gynnwys diwrnodau ac amseroedd

- unrhyw adnoddau y bydd arno eu hangen, e.e. dolen sain etc.

Sefydlu

Wedi ichi recriwtio'ch gwirfoddolwyr, bydd yn rhaid ichi sicrhau eu bod yn cael cefnogaeth a goruchwyliaeth ddigonol. Ceir llawer math o gefnogaeth, ac yn aml bydd sesiwn a phe cyn sefydlu trefnus yn ddigon i roi i wirfoddolwyr y gefnogaeth y mae arnynt ei hangen ar y dechrau. Dylid gwneud mwy wrth sefydlu gwirfoddolwyr na dim ond rhoi polisïau iddynt i'w darllen a'u cyflwyno i staff a gwirfoddolwyr eraill.

Drwy greu proses sefydlu briodol, bydd eich mudiad mewn lle gwell i gadw ei wirfoddolwyr am gyfnod hwy.

Pan fydd gwirfoddolwyr yn dechrau gyda'ch mudiad, efallai y byddwch am:

- eu cyflwyno i staff a gwirfoddolwyr eraill
- dangos yr adeilad iddynt
- dweud wrthynt at bwy y gallant fynd os bydd ganddynt gwestiynau neu broblemau
- dangos iddynt ym mhle byddant yn eistedd a lle gallant gael unrhyw gyfarpar y bydd arnynt ei angen
- rhoi gwybod iddynt am amseroedd te
- egluro sut i hawlio treuliau
- egluro polisi'r mudiad ar ddefnyddio'r ffôn gan wirfoddolwyr neu ddefnyddio'r rhynggrwyd i'w dibenion eu hun
- gofyn iddynt 'gysgodi' gwirfoddolwyr eraill profiadol neu aelodau staff cyflogedig
- nodi manylion cyswllt mewn argyfwng

Pwyntiau anffurfiol yw'r rhain, ond maent yn bwysig gan y byddant yn helpu gwirfoddolwyr i deimlo'n fwy cartrefol yn y mudiad. Gwell peidio â sôn am bolisïau a gweithdrefnau'r mudiad hyd nes bydd y gwirfoddolwyr wedi ymgynefino â'u gwaith o ddydd i ddydd. Drwy wneud hynny, bydd y gwirfoddolwyr yn teimlo'n fwy cartrefol a chymwys pan fyddwch yn trafod meysydd mwy cymhleth. Erbyn hynny, mae'n debyg y bydd y gwirfoddolwyr yn teimlo'n fwy hyderus ynghylch gofyn ichi egluro rhywbeth nad ydynt yn ei ddeall yn llwyr. Pan fyddwch yn dechrau trafod materion ffurfiol, gofalwch fod y gwirfoddolwyr yn deall beth sydd dan sylw drwy fynd drwy'r polisïau a'r gweithdrefnau gyda nhw.

Rhai o'r materion mwy ffurfiol y gellid eu trafod yw:

- polisïau a gweithdrefnau'r mudiad, e.e. cyfle cyfartal, iechyd a diogelwch etc.
- hanes, ethos a strwythur y mudiad
- sut i ddelio â chwynion a materion sy'n peri pryder
- [cytundeb y gwirfoddolwr](#)

Efallai y bydd yn hwylus i'r gwirfoddolwr os bydd yn cadw'r wybodaeth a gaiff mewn llawlyfr neu becyn. Gallai hyn fod ar gael er gwybodaeth yn y prosiect, neu ei anfon drwy ebost, neu ar gael ar wefan y mudiad.

Yng ngweddill y cyfnod sefydlu, ceir hyfforddiant parhaus a bydd y gwirfoddolwyr yn rhoi cynnig ar y tasgau a'r gweithgareddau y byddant yn ei wneud. Bydd hyd a manylder y gwaith sefydlu'n dibynnu ar y rôl a lefel yr adnoddau sydd ar gael. Os ydych yn cadw mewn cysylltiad agos â gwirfoddolwyr yn ystod y cyfnod cyntaf hwn, cewch well syniad o'r modd y byddant yn gweithredu, pa gefnogaeth y bydd arnynt ei hangen, a beth maent yn gobeithio ei ennill wrth wirfoddoli.

Hawliau a chyfrifoldebau gwirfoddolwyr

Proses ddwy ffordd yw gwirfoddoli. Tra bydd gwirfoddolwyr yn dod â gwybodaeth a phrofiad helaeth, bydd y mudiad yn gallu dysgu sgiliau newydd i'r gwirfoddolwyr hefyd.

Dyma enghreifftiau o hawliau a chyfrifoldebau. Nid yw'n rhestr hollgynhwysol, fodd bynnag, ac efallai y byddwch yn dewis rhai eich hun. Mae gan wirfoddolwyr hawl:

- i gael gwybod beth a ddisgwylir ganddynt, e.e. Cod Ymddygiad
- i gael llinellau cefnogi a goruchwyllo sydd wedi'u nodi'n glir
- i gael arwyddion o werthfawrogiad
- i gael amgylchedd diogel
- i gael eu hyswirio
- i gael gwybod eu hawliau
- i gael eu talu am eu treuliau
- i gael eu hyfforddi
- i beidio â phrofi gwahaniaethu
- i gael cyfleoedd ar gyfer datblygiad personol
- i ategu gwaith yr aelodau staff cyflogedig, nid i gymryd eu lle

Dylai mudiadau ddisgwyl i wirfoddolwyr:

- fod yn ddibynadwy
- bod yn onest
- parchu cyfrinachedd
- gwneud y gorau o'r cyfleoedd am hyfforddiant a chefnogaeth
- cyflawni tasgau mewn modd sy'n adlewyrchu nodau'r mudiad
- gweithredu yn ôl y canllawiau a'r cylch gwaith a gytunwyd

Tystlythyrau

Bydd y rhan fwyaf o fudiadau'n gofyn i wirfoddolwyr ddarparu geirdaon. Mae hyn yn hollbwysig, yn enwedig os yw'r mudiad yn gweithio gyda phobl sy'n agored i niwed, e.e. plant, pobl ifanc, pobl hŷn, rhai ag anabledau dysgu etc. Mewn sefyllfaoedd o'r fath, efallai na fydd yn briodol gofyn am dystlythyr gan ffrind neu aelod o'r teulu, a'r peth gorau fyddai cael dystlythyr gan gyflogwr blaenorol, tiwtor neu athro.

Efallai y bydd yn anodd darparu tystlythyrau yn achos rhai a fu'n ddi-waith ers amser hir, pobl ifanc sydd heb lawer o brofiad o waith, neu'r rhai sy'n gwirfoddoli fel rhan o gyfnod o ymadfer. Wrth ofyn am dystlythyrau, nodwch yn glir pa wybodaeth y mae arnoch ei hangen, e.e. ynghylch dibynadwyedd, prydlondeb, gonestrwydd, gallu i drafod arian, ymddygiad o gwmpas pobl sy'n agored i niwed, etc. Gofalwch fod ffurflen y tystlythyr yn fyr ac yn gryno. Gallech ddilyn hyn gyda galwad ffôn os yw'n briodol.

Gwybodaeth bellach

Mae'r [Safon Buddsoddi mewn Gwirfoddolwyr](#) yn ei gwneud yn ofynnol i fudiad ymrwymo i ddefnyddio gweithdrefnau recriwtio teg, effeithlon a chyson ar gyfer darpar wirfoddolwyr (Dangosydd 6) a bod gweithdrefnau clir yn eu lle i gyflwyno gwirfoddolwyr newydd i'w rôl, y mudiad, ei waith, ei bolisiau, ei arferion a phobl berthnasol (Dangosydd 7). Ceir 13 o wahanol arferion o dan y ddau Ddangosydd hyn.

Mae Dangosydd 6.7 yn ei gwneud yn ofynnol i fudiad fod ag 'ymagwedd ystyriol tuag at gael geirdaon sy'n gyson ac yn deg i bob gwirfoddolwr, gan gofio natur gwaith y mudiad a'r rôl wirfoddoli'.

Ymwadiad

Mae'r wybodaeth a ddarperir yn y daflen hon ar gyfer cyfarwyddyd yn unig. Nid yw'n amnewid am gyngor proffesiynol ac ni allwn dderbyn unrhyw gyfrifoldeb am golled o ganlyniad i unrhyw berson weithredu neu wrthod gweithredu arno.

Am rhagor o wybodaeth cysylltwch â

<p>Cyngor Trydydd Sector Caerdydd <i>Tŷ Baltic, Sgwâr Mount Stuart, Caerdydd, CF10 5FH</i> Elusen Gofrestredig: 1068623</p> <p>Ffôn: 029 2048 5722 enquiries@c3sc.org.uk Ffacs: 029 2046 4196 www.c3sc.org.uk</p>	 <p>WcVA CgGC</p>
<p>Cynhyrchwyd gan CGGC, Cynghorau Gwirfoddol Sirol a Chanolfannau Gwirfoddoli Wedi ei ddiweddarau: 26/09/2016</p>	<p>Ffôn: 0300 111 0124 www.wcva.cymru</p>